

Роль аудиту у відновленні української економіки

А.Г. Костирко, старший викладач

Миколаївський державний аграрний університет

Problems of development of audit in Ukraine and possible ways of their decision are considered. The role of audit in the course of improvement of the business economics, being in a crisis state is specified.

Рассмотрены проблемы развития аудита в Украине и возможные пути их решения. Определена роль аудита в процессе оздоровления экономики предприятий, находящихся в кризисном состоянии.

Вступ. В сучасному середовищі бізнесу діють закони виживання найсильнішого. Той вважається сильним, котрий підготовлений і до проблем, які впливають із зовні і до проблем, які породжуються внутрішніми факторами.

Настання економічної кризи дало поштовх для розуміння деякими керівниками не достатньо серйозного відношення до питань забезпечення безпеки свого підприємства. Це свідчить про те, що вони до цього часу абсолютно не володіли достовірною інформацією, яка стосується вразливих місць компанії. А діяти потрібно було раніше, іще до того, як хвиля кризи винесла на поверхню всі проблеми. У зв'язку з цим чільне місце в дослідженні фінансового стану та своєчасному виявленні проблем займає аудит, а саме один з його напрямків, який отримав назву „санаційний”.

Постановка задачі. У розробку питань становлення, розвитку, впровадження незалежного аудиту вагомий внесок зробили як вітчизняні науковці: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Г.М. Давидов, Н.І. Дорош, І.І. Пилипенко, В.В. Сопко, Б.Ф. Усач, так і зарубіжні: В.Д. Андреев, Я.В. Соколов, Р. Адамс, А. Аренс, М. Деніс, Дж. Лоббек, Р. Додж, Дж. К. Робертсон, Ф. Дефліз.

Основні напрямки та результати досліджень цих вчених охоплювали фундаментальні питання організації аудиторської діяльності в умовах ринкової економіки. Однак досить недостатня увага в наукових публікаціях приділена аграрному сектору АПК, який знаходиться у стані поточної трансформації, а особливо в період світової економічної кризи.

Аналізуючи сучасний стан розвитку аудиту слід відмітити, що головним ризиком для професії аудитора в Україні є тенденція до зниження платоспроможного попиту на аудиторські послуги. Так, у зв'язку з низькою платоспроможністю суб'єктів господарювання аграрного сектору АПК та зростаючою конкуренцією між аудиторськими фірмами, виникає нагальна необхідність здешевлення аудиторських послуг із дотриманням вимог щодо їх якості.

Результати. В умовах ринкової економіки, як це не парадоксально, банкрутство підприємств являється нормальним явищем. Із кожних 100 новостворених підприємств на ринку залишається близько 30. Банкрутство підприємств являється наслідком глибокої фінансової кризи. З позиції фінансового менеджменту кризовий стан підприємства полягає в його неспроможності здійснювати фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

Дослідження багатьох науковців показали, що особливістю банкрутств останніх років є те, що вони зростають в усіх без винятку галузях економіки традиційного укладу. Це свідчить про те, що припиненім діяльності компаній має спільні риси, а, отже, і спільну причину. Зважаючи на різноплановість технологій, циклів та способів виробництва можна зробити припущення, що основна причина кризи має соціальний характер, а саме зниження рівня етичної відповідальності та моралі.

З метою підбору найефективніших санаційних заходів необхідним являється правильне визначення діагнозу фінансової неспроможності

підприємства. Для цього необхідно ідентифікувати причини фінансової неспроможності суб'єкта господарювання.

Аудит є обов'язковим елементом цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної держави. Однак на сучасному етапі розвитку аудиту в Україні постало багато проблем, які загострилися в умовах економічної кризи. Так, важливо відмітити, що в системі фінансового контролю України ідентичні контрольні заходи здійснюються під різними термінологічними визначеннями - „ревізія”, „інспектування”, „державний аудит ефективності”, „незалежний аудит” та ін. Така багаточисельність „аудитів” ставить значні перепони у розумінні суті незалежного професійного аудиту у суспільстві. Це, в свою чергу, вводить в оману користувачів результатами перевірок, тим самим розмиває на рівні учасників бізнес-процесів принцип професійної незалежності аудиту. При цьому дана ситуація створює підґрунтя для недовіри аудиторській професії. Тому нагальною необхідністю є уніфікація термінології та розмежування видів контролю в бізнес-середовищі.

Історичний досвід розвитку незалежного аудиту чітко свідчить, що саме етичні норми професійної поведінки аудиторів, і перш за все, їх професійна незалежність, є фундаментом самої професії. Питанням етики в економіці зазвичай не приділяють багато уваги. Вважається, що стандарти моралі та принципи поведінки є об'єктами соціології, а не економіки. Втім, саме діяльність людини, її бачення картини світу, свого місця в ньому, способів самореалізації впливають на результат економічної активності. Проте це зміщує акценти з аналізу організації професійного аудиту на контроль його якості. Така ситуація призводить до дещо негативних наслідків, які знаходять своє відображення у відсутності конкретних наукових розробок та пропозицій з боку науковців для впровадження в практику професійного аудиту, а це в свою чергу приводить до порушення принципу науковості фінансового контролю.

Діяльність багатьох міжнародних компаній наприкінці 2008 року постала перед загрозою припинення внаслідок фінансової кризи. Ланцюг банкрутств, що розпочався ще влітку 2008 року в банківському секторі США та Європи, став передвісником змін на глобальному рівні. Слід зазначити, що попередні аудиторські перевірки більшості збанкрутілих компаній не виявили істотних ризиків миттєвого зниження ліквідності та платоспроможності, що стало результатом їх звернення до суду щодо надання захисту від кредиторів.

Виходячи з прийнятої концепції створення національної системи аудиту визначальними є два головних вектори її удосконалення - відповідний викликам практики рівень професійних знань професійного аудитора та ефективність системи зовнішнього та внутрішнього контролю якості аудиторських послуг [1].

Однак, незважаючи на низку проблем, пов'язаних з аудиторською практикою, діяльність аудиторів в Україні поступово почала отримувати всі риси ринку професійних послуг.

Проведені дослідження чинників, які вплинули на поглиблення фінансової кризи в Україні дали змогу виявити ряд причин, однією з яких є відсутність своєчасної діагностики стану безпеки підприємств, в тому числі аграрного сектору. Враховуючи відсутність відповідної кваліфікації у працівників підприємств, таку функцію виконує санаційний аудит.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дав змогу підтвердити, що таке поняття як „санаційний аудит” дотепер не було об'єктом значної уваги науковців. Така ситуація пояснюється тим, що деякі економісти не бачать істотної різниці між звичайним аудитом та аудитом, який проводиться на підприємствах, що перебувають у фінансовій кризі. З ухваленням Закону України „Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” питання проведення саме санаційного аудиту підприємств набуває надзвичайної актуальності, тому

як рішення санаторів, кредиторів, арбітражного суду щодо застосування процедури санації значною мірою залежить від висновків санаційного аудиту підприємства, що перебуває у фінансовій кризі. Головна його мета полягає в оцінці санаційної спроможності підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності та наявного плану фінансового оздоровлення.

Так як безпосереднім завданням санаційного аудиту не являється розробка плану санації, цю роботу можуть виконувати внутрішні аналітичні служби підприємства або професійні керуючі санацією. Однак для перевірки достовірності та реальності відображених в плані санації даних зовнішні аудиторі знаходяться в тісній співпраці з внутрішніми службами підприємства, особливо з відділом контролінгу.

Результатом проведення санаційного аудиту виступає оцінка санаційної спроможності, яка являє собою наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, здатних до успішного проведення його фінансової санації. При цьому санаційна спроможність слугує підставою для прийняття рішення про доцільність санації чи ліквідації суб'єкта господарювання.

Якщо на підставі проведених аудитором процедур та вивчення необхідної інформації він переконується в тому, що компанія не може продовжувати своє функціонування в майбутньому, аудитор визнає запропоновану концепцію самої санації помилковою.

Висновки. У зв'язку з економічною кризою та існуючими економічними умовами професії аудитора та зацікавленим сторонам доводиться долати численні труднощі. В усьому світі економіка підривається корпоративною корупцією, тому важливо переосмислити майбутнє аудиту, та, що дуже важливо, розуміння суспільством його ролі для економіки підприємства і держави в цілому.

Аудит виступає перед суспільством певним гарантом реальності інформації про фактичний стан підприємств і організацій, а це в свою чергу задовольняє громадські інтереси та інтереси власників. Об'єктивність та справедливість аудиту зміцнює довіру та сприяє розвитку ефективних ринків.

Список використаної літератури:

1. Редько О.Ю. Аудит в Україні. Морфологія : [монографія] / О.Ю. Редько. - К. : ДП Інформаційно - аналітичне агентство. - 2008. - 493 с.
2. Усач Б.Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні / Б.Ф.Усач // Регіональна економіка. - 2007. - № 4. -С. 217-222.